

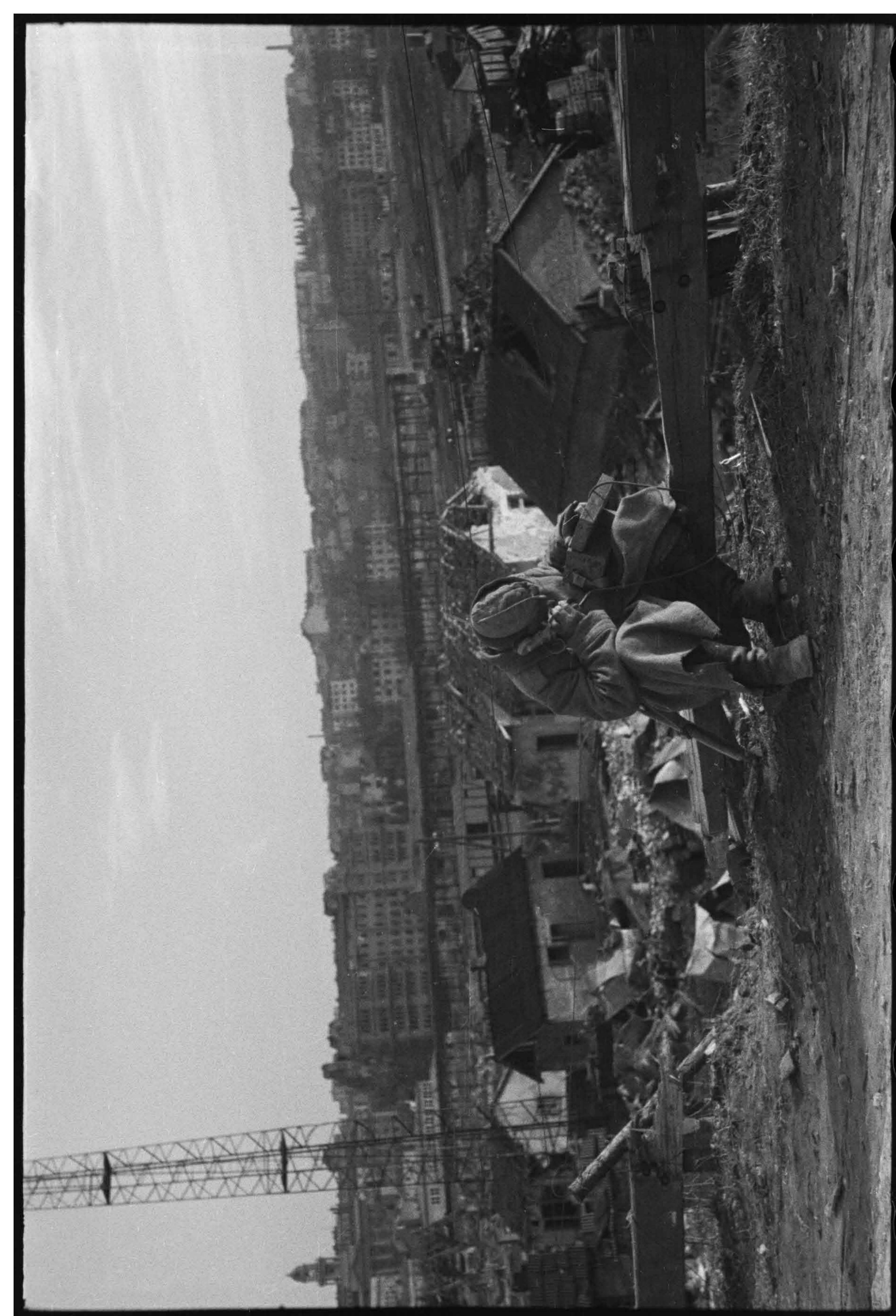

ТАНЈУГ јавља,

РАТ ЈЕ
ЗАВРШЕН

TANJUG is reporting, THE WAR IS OVER

МУЗЕЈ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Belgrade u danima neposredno posle oslobodenja, oktobar 1944. (nepoznatl autor)

Belgrade in the days immediately after the liberation, October, 1944 (unknown author)

ТАНЈУГ јавља,

РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН

Радећи на обради фото-архива, у тој обимној грађи кустоси Музеја Југославије пре неку годину регистровани су и две архивске кутије пуне ролница негатива лајка формата. Требало је потом да прођу месеци опсежних истраживања док није непобитно установљено о каквом се благу овде ради. Укупно 905 ролница црно-белих негатива лајка формата са око 25 000 снимака, које су у периоду од 1944. до 1947. снимили фото-репортери ТАНЈУГ-а, нетом пре тога основане државне телеграфске и новинске агенције. Дигитализација комплетног материјала пред нама оживела је ликове, места и пределе, снимљене у периоду када је Југославија ослобађана четворогодишње окупације и када је започињала свој живот као нова, социјалистичка федерација. Захваљујући наставку истраживања, данас је могуће већину ових фотографија сместити у одговарајући историјски контекст, познати су актери на њима, време и место снимања и догађаји о којима сведоче. Одакле овај материјал велике историјске вредности у Музеју Југославије? Одговор на ово питање вероватно је једноставан. Исте 1947, из које потичу последњи снимљени негативи, у Београду је формиран кабинет Маршала Тита, у коме је установљено и одељење за штампу са фото-одсеком, са главним циљем праћења и снимања активности Маршала. Фото-служби биле су очигледно потребне и фотографије Тита, снимљене у периоду пре званичног оснивања те службе. Логично, те фотографије потражили су у ТАНЈУГ-у, који је већ неколико година постојао као државна агенција са развијеном фото-службом. Потребан материјал ипак нису селектовали, већ је читав један сегмент фото-архиве ТАНЈУГ-а, заправо најстарији сачуван, пренет у Кабинет. Управо овај сегмент сада полако отварамо јавности кроз изложбу: **ТАНЈУГ јавља: Рат је завршен!**

Забележене активности Јосипа Броза Тита представљају ипак само део снимака ове колекције, и то мањи. Објективом фото-репортера ТАНЈУГ-а (Петра Обрадовића, Бранка Савића и Исака Коена) забележени су најважнији друштвено-политички догађаји који су се десили у овом периоду, углавном у Београду, скупштинска заседања, посете високих страних делегација, партијске конференције, конференције масовних политичких организација, политички митинзи, параде и дефилеи поводом државних празника. Са друге стране, у више фото-репортажа бележене су активности попут рада на обнови саобраћаја, рашчишћавању рушевина, рада болница и дечјих домова, живота у појединим селима. Могу се пратити и бројна културна дешавања, али и обнова спортског и фискултурног живота, као и репортаже са првих фудбалских и кошаркашких утакмица у ослобођеном Београду, мото-трка и фискултурних слетова. Кроз селекцију снимака насталих 1945. године, посетиоци изложбе моћи ће да виде драматичне сцене завршних борби за ослобођење земље, најважније моменте довршетка политичке револуције, опсежних захвата на обнови земље и нормализацији живота, свеприсутних оžilјака и последица рата, али и почетка институционализованог рада на стварању новог, социјалистичког човека.

У фокусу изложбе јесте дакле фотографија, фото-колекција настала радом новинске агенције *Нове Југославије*, створене између осталог и са циљем да се вестима и сликом бори за ослобођење народа и државе и социјалну револуцију. Измештена из природног контекста, фотографија нам, као извор времена у коме је настала, шаље поруку о томе како је изгледала Југославија у месецима који су непосредно претходили ослобођењу и месецима који су непосредно уследили. Начин излагања посетиоцима омогућава да и сами „зароне“ у мноштво фотографија, које на основном нивоу нису оптерећене кустоским тумачењима, и тако добију комплетан утисак архивске структуре фонда.

Рад на припреми изложбе прати истовремено и рад на уобличавању документације, којом ће читав збирка бити заштићена као културно добро.

Телеграфска агенција Нове Југославије (ТАНЈУГ) основана је на иницијативу истакнутог југословенског сликара, новинара и припадника Народноослободилачког покрета, Моше Пијаде. Услед тада још неизвесне будућности потоње југословенске државе, Пијаде је био свестан значаја новинске агенције која би савезничким силама предочила ново виђење политичке ситуације у окупираној Југославији. Тако је непосредно након седнице Централног комитета Комунистичке партије Југославије у Јајцу, на којој је највероватније и донето решење о оснивању агенције, 5. новембра 1943. године, ТАНЈУГ емитовао своје прве вести преко постојеће радио-службе Врховног штаба Народноослободилачке војске Југославије уз речи: „ТАНЈУГ јавља... ТАНЈУГ јавља.“ Техничке могућности, као и људски ресурси агенције, били су у почетку скромни. Оснивач Моша Пијаде и Владислав Рибникар, први директор новооснованог ТАНЈУГ-а у Јајцу, били су руководиоци, али и једини прави новинари који су неретко обављали и посао уредника, редактора и дактилографа док се мрежа сарадника није проширила. Недуго потом формирана је и фото-секција којом је руководио први фото-репортер ТАНЈУГ-а, аматер, Вилим Шимунов Барба. Шимунов је погинуо приликом немачког Десанта на Дрвар, када је заједно са њим страдала и богата збирка ратних фотографија, коју је начинио својим фото-апаратом *лајка*. Осим што је тежила организовању фото-репортерске службе, која би пратила догађаје широм земље, фото-секција је имала за циљ и прикупљање постојећег фото-материјала у вези са Народноослободилачким ратом. Акценат је био на сакупљању фотографија на којима су забележене борбе партизанских јединица, непријатељске акције и њихови злочини. Планирано је да се прикупљени материјал убудуће користи за извођење изложби, приређивање албума и листова. Условљене ратним околностима, редакција и фото-секција ТАНЈУГ-а неколико пута мењале су локације. Након Јајца ТАНЈУГ је, од јануара 1944. године па до Десанта, деловао у Дрвару да би затим неко време боравио и на острву Вису, одакле је на крају по ослобођењу града, октобра 1944. године, коначно пребачен у Београд.

По преласку у Београд, организовање фото-репортерске службе поверено је професионалном фотографу Петру Обрадовићу, а у њу је примљено још неколико искусних фотографа. У документацији која прати снимке из 1945. године помињу се и фото-репортери Исаак Коен и Бранко Савић.

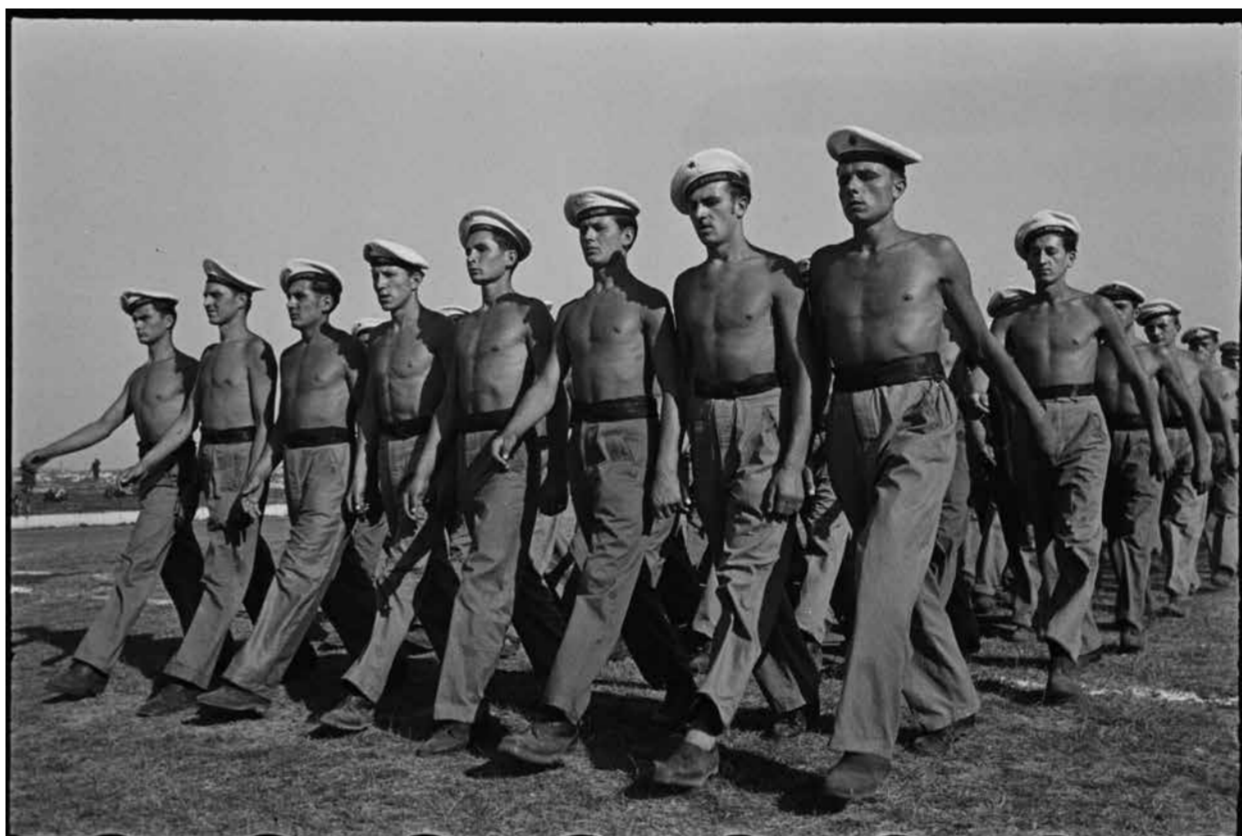
Биографија једног од њих, Бранка Савића, баца занимљиво светло на састав фото-службе Новинске агенције *Нове Југославије*. Рођен у Бјеловару 1915. године, пре рата се са породицом доселио у Београд. Завршио је *Алфину* школу за фотографије у Немачкој. Радио је потом у фотографској радњи свог оца *Савић*, која се налазила на Терезијама. Ту је радио и у току окупације, након што је накратко ангажован као армијски фотограф током Априлског рата. По ослобођењу Београда, запослио се као фото-репортер у ТАНЈУГ-у, где је радио наредне две године. У форми дневника забележио је дане с почетка маја 1945. године, када је наоружан фото-апаратом и новинарском акредитацијом пратио наступање Југословенске армије и борбе за коначно ослобођење земље. Материјал, који је притом снимио, има све одлике врхунске ратне репортаже и снажно приказује драматичне дане самог краја рата на југословенским просторима.

Beograd u danima neposredno posle oslobodenja, oktobar 1944. (nepoznati autor)
Belgrade in the days immediately after the liberation, October, 1944 (unknown author)

Proslava oslobodenja Beograda, 20. 10. 1945. (foto: Branko Savić)
Celebration of the liberation of Belgrade, October 20, 1945 (photo by: Branko Savić)

Predizborni miting u Žitoradi, novembar 1945. (nepoznati autor)
Pre-election rally in Žitotada, November 1945 (unknown author)

Govor Maršala Tita na radiju, povodom završetka rata, 09. 05. 1945. (foto: Petar Obradović)
Marshal Tito's speech on the radio, on the occasion of the end of the war, May 9, 1945 (photo by: Petar Obradović)

Proslava Prvog maja 1945. na ulicama Beograda (foto: Petar Obradović)
May Day 1945 celebration on the streets of Belgrade (photo by: Petar Obradović)

Zavod za transfuziju krvi u Beogradu, 20. 01. 1945. (foto: Branko Savić)
Blood Transfusion Institute in Belgrade, January 20, 1945 (photo by: Branko Savić)

Predstava sovjetskih umetnika u bolnici za ranjenike, Beograd, 17. 02. 1945. (foto: Branko Savić)
Performance of Soviet artists for the wounded in the hospital, Belgrade, February 17, 1945 (photo by: Branko Savić)

Povratak iz zarobljeništva brodom, Beograd, 12. 04. 1945. (foto: Petar Obradović)
Return from captivity by ship, Belgrade, April 12, 1945 (photo by: Petar Obradović)

Dolazak bugarskih septemvira u Beograd, 28. 09. 1945. (foto: Petar Obradović)
Arrival of Bulgarian Septemviri to Belgrade, September 28, 1945 (photo by: Petar Obradović)

Pionirski miting na Kalemegdanu, Beograd, 22. 03. 1945. (foto: Branko Savić)
Pioneer rally in Kalemegdan, Belgrade, March 22, 1945 (photo by: Branko Savić)

Izbori za ustavotvornu skupštinu u Beogradu, 11. 11. 1945. (nepoznati autor)
Elections for the Constituent Assembly in Belgrade, November 11, 1945 (unknown author)

Odlazak pitomaca Vojne akademije u Moskvu, Beograd, 05. 04. 1945. (foto: Branko Savić)
Departure of cadets of the Military Academy to Moscow, Belgrade, April 5, 1945 (photo by: Branko Savić)

Fudbalska utakmica Hajduk - Crvena zvezda, Beograd, 28. 08. 1945. (nepoznati autor)
Football match Hajduk - Red Star, Belgrade, August 28, 1945 (unknown author)

Fiskulturno takmičenje Jugoslovenske armije i mornarice, Beograd, 02. 09. 1945. (nepoznati autor)
Sports competition of the Yugoslav Army and Navy, Belgrade, September 2, 1945 (unknown author)

Ulazak Jugoslovenske armije u Zagreb, 08. 05. 1945. (foto: Branko Savić)
Entry of the Yugoslav Army into Zagreb, May 8, 1945 (photo by: Branko Savić)

Potpisivanje ugovora sa UNRRA, Beograd, 24. 03. 1945. (foto: Petar Obradović)
Signing a contract with UNRRA, Belgrade, March 24, 1945 (photo by: Petar Obradović)

Zbor beogradske omladine kod Tehničkog fakulteta, 14. 10. 1945. (foto: Branko Savić)
Belgrade Youth Gathering at the Technical Faculty, October 14, 1945 (photo by: Branko Savić)

Polaganje zakletve kraljevskih namesnika, Beograd, 05. 03. 1945. (foto: Petar Obradović)
Royal regents taking oath, Belgrade, March 5, 1945 (photo by: Petar Obradović)

THE WAR IS OVER

Working on the processing of photo-archives several years ago, the curators of the Museum of Yugoslavia registered in that extensive material two archive boxes full of negatives rolls in Leica format. It then took months of extensive research until it was undoubtedly established what kind of treasure it was: a total of 905 rolls of black-and-white negatives of the Leica format with about 25,000 shots, which were taken in the period from 1944 to 1947 by photo-reporters of TANJUG, a state telegraph and news agency founded just before that. Digitalization of the complete material before us revived the characters, places and landscapes, recorded in the period when Yugoslavia was liberated from four years of occupation and when it began its life as a new, socialist federation. Thanks to the continuation of the research, today it is possible to place most of these photographs in an appropriate historical context, we know their actors, the time and place of shooting and the events they testify to. Where did this material of great historical value in the Museum of Yugoslavia come from? The answer to this question is probably simple. In the same year, 1947, from which the last recorded negatives originate, the cabinet of Marshal Tito was formed in Belgrade, in which a press department with a photo department was established, with the main goal of monitoring and recording the activities of the Marshal. The photo service obviously needed photos of Tito, taken in the period before the official establishment of that service. Logically, they looked for those photos in TANJUG, which had already existed for several years as a state agency with a developed photo service. However, they did not select the necessary material, but the entire segment of the photo archive of TANJUG, in fact the oldest preserved, was transferred to the Cabinet. It is this segment that we slowly open to the public through the exhibition: *TANJUG IS REPORTING - THE WAR IS OVER!*

The recorded activities of Josip Broz Tito have been only a part of the recordings of this collection, and the smaller one. The lenses of TANJUG photo-reporters (Petar Obradović, Branko Savić and Isak Koen) recorded the most important socio-political events that took place in this period, mainly in Belgrade, such as parliamentary sessions, visits of high foreign delegations, party conferences, conferences of mass political organization, political rallies, and parades on public holidays. On the other hand, in several photo-reports, activities such as renewal of traffic, clearing of ruins, work of hospitals and children's homes, life in certain villages were recorded. Numerous cultural events can be followed, like the renewal of sports and sports life, as well as reports from the first football and basketball matches in liberated Belgrade, motorcycle races and gymnastic rallies. Through a selection of recordings made in 1945, visitors of the exhibition will be able to see dramatic scenes of the final struggle for the liberation of the country, the most important moments of political revolution, extensive efforts to rebuild the country and normalize life, ubiquitous scars and consequences of war, but also the beginning of institutionalized work on the creation of a new, socialist human being.

The focus of the exhibition is photography, a photo collection created by the Telegraphic Agency of the New Yugoslavia, created, among other things, with the aim of fighting for the liberation of the people and the state and social revolution with news and pictures. Removed from the natural context, photograph, as a source of period in which it was created, sends us a message about what Yugoslavia looked like in the months immediately preceding and the months immediately following the liberation. The way of exhibiting allows visitors to dive into a multitude of photographs, which at the basic level are not burdened with curatorial interpretations, and thus get a complete impression of the archival structure of the fund.

The work on the preparation of the exhibition is accompanied at the same time by the work on shaping the documentation, which will protect the entire collection as a cultural asset.

Telegraphic Agency of the New Yugoslavia (TANJUG) was founded on the initiative of a prominent Yugoslav painter, journalist and member of the People's Liberation Movement, Moša Pijade. Due to the then still uncertain future of the later Yugoslav state, Pijade was aware of the importance of a news agency that would present to the Allied forces a new view of the political situation in occupied Yugoslavia. So, immediately after the session of the Central Committee of the Communist Party of Yugoslavia in Jajce, where the decision to establish the agency was most likely made, on November 5, 1943, TANJUG broadcast its first news through the existing Radio Service of the Supreme Staff of the Yugoslav People's Liberation Army saying, *TANJUG is reporting... TANJUG is reporting...* Technical capabilities, as well as human resources of the agency, were initially modest. The founder Moša Pijade and Vladislav Ribnikar, the first director of the newly founded TANJUG in Jajce, were managers, but also the only real journalists who often performed the work of editors and typists until the network of associates was expanded. Shortly afterwards, a photo section was formed, headed by the first photo reporter of TANJUG, an amateur, Vilim Šimunov Barba. Šimunov was killed during the German landing on Drvar, when a rich collection of war photographs, which he made with his Leica camera, was destroyed along with him. In addition to striving to organize a photo-reporter service, which would follow events throughout the country, the photo-section also aimed to collect existing photo-material related to the People's Liberation War. The emphasis was on collecting photographs showing the fighting of partisan units, enemy actions and their crimes. It was planned that the collected material would be used in the future for conducting exhibitions, organizing albums and newspapers. Because of the war circumstances, the editorial office and the photo section of TANJUG changed their locations several times. After Jajce, from January 1944 until the landing, TANJUG operated in Drvar, and then stayed for a while on the island of Vis, from where, after the liberation of the city, in October 1944, it was finally transferred to Belgrade.

After moving to Belgrade, the organization of the photo-reporter service was entrusted to professional photographer Petar Obradović, and several other experienced photographers were admitted to it. The documentation that accompanies the recordings from 1945 also mentions photo-reporters Isak Koen and Branko Savić.

The biography of one of them, Branko Savić, sheds an interesting light on the composition of the photo service of the News Agency of *New Yugoslavia*. Born in Bjelovar in 1915, he moved to Belgrade with his family before the war. He graduated from Agfa's school for photographers in Germany. He then worked in the photo shop of his father "Savić", located in Terazije. He also worked there during the occupation, after being briefly hired as an army photographer during the April War. After the liberation of Belgrade, he got a job as a photo-reporter in TANJUG, where he worked for the next two years. In the form of a diary, he recorded the days from the beginning of May 1945, when, armed with a camera and journalistic accreditation, he followed the Yugoslav Army and the struggle for the final liberation of the country. The material he recorded has all the features of a top war report and strongly depicts the dramatic days of the very end of the war in Yugoslavia.

Meeting in Zagreb povodom oslobođenja zemlje i završetka rata, 11. 05. 1945. (foto: Branko Savić)

Rally in Zagreb on the occasion of the liberation of the country and the end of the war, May 11, 1945 (photo by: Branko Savić)

Изложбу реализује

Музеј Југославије, Београд

За Музеј Југославије

мр Неда Кнежевић

Аутори изложбе

Радован Цукић

Милица Томић

Стручни сарадници

Јована Недељковић

Сара Сопић

Веселинка Кастратовић Ристић

Марија Ђорговић

Александра Момчиловић Јовановић

Дизајн изложбе

Милица Лопичић

Графички дизајн и визуелни идентитет

Мане Радмановић

Обрада и дигитална рестаурација фотографија

Јована Стојадиновић

Односи с јавношћу

Тамара Марковић

Лектура, коректура и превод

Ивана Томић

Техничка подршка

Ненад Цветковић

Тихомир Недељковић

Сава Ковачевић

The exhibition realized by

Museum of Yugoslavia, Belgrade

For the Museum of Yugoslavia

Neda Knežević, MSc

Authors of the exhibition

Radovan Cukić

Milica Tomić

Expert associates

Jovana Nedeljković

Sara Sopić

Veselinka Kastratović Ristić

Marija Đorgović

Aleksandra Momčilović Jovanović

Exhibition design by

Milica Lopičić

Graphic design and visual identity by

Mane Radmanović

Processing and digital restoration of photographs by

Jovana Stojadinović

Public Relations

Tamara Marković

Proofreading and translation by

Ivana Tomić

Technical support

Nenad Cvetković

Tihomir Nedeljković

Sava Kovačević

Музеј Југославије захваљује ТАНЈУГ ЈП на уступању права за коришћење дела пословног имена за потребе изложбе и Угљеши Балшићу на уступању дневника и личних докумената Бранка Савића.

The Museum of Yugoslavia would like to thank TANJUG JP for granting the right to use part of the business name for the needs of the exhibition and Uglješa Balšić for granting the diary and personal documents of Branko Savić.